

Brunnby kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Kerstin Börjesson 2015-10-05

Brunnby kyrka

Brunnby församling, Luggude kontrakt, Lunds stift, Brunnby socken, fastighet Höganäs
Brunnby 7:1, Höganäs kommun, Skåne län och landskap

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Brunnby kyrka ligger i nordvästra Skåne på Kullahalvöns norra spets. Arkeologiska lämningar tyder på en omfattande aktivitet under förhistorisk tid men den första fasta bebyggelsen tros ha etablerats relativt sent, under vikingatid till medeltid. Kyrkan i Brunnby ligger avsides i södra utkanten av byn och kan ha varit knuten till en ensamgård eller huvudgård. Arkeologiska lämningar från tidigmedeltida bebyggelse har påträffats på prästgårdstomten norr om kyrkan. Söder om kyrkan finns ett källsprång, Görse källa, som säkerligen varit betydelsefull vid etableringen av byn. Från källan rann vattnet ända fram till havet vid Jonstorp och var därmed viktig för vattenförsörjningen på Kullahalvön. Under den katolska tiden ägde ärkesätet i Lund flera byar i socknen vilka utgjorde ärkebiskopslän med Skudgård (förvaltningsgård) i Stubbarp. Krapperups gods ägde flera gårdar i socknen redan under medeltiden, däribland fiskeläget Mölle. Under 1600-talet lydde mer än hälften av sockens gårdar under Krapperup. Krapperups ägare har också bekostat många av kyrkans ombyggnader och donerat inredning och inventarier. Detta till trots har Brunnby kyrka inte varit patronatskyrka till Krapperup med undantag av några år på 1670-talet.

Kyrkan ligger i bymiljö gränsande till ett öppet jordbrukslandskap i söder. Norr om kyrkan ligger församlingshemmet i den gamla prästgården. Nordväst om kyrkan finns en parkeringsplats och församlingsexpeditionen där klockaregården låg tidigare. Längre västerut finns flera gravhögar och här har enligt tradition också funnits en gammal pestkyrkogård.

Kyrkobyggnad

Brunnby kyrka består av en romansk kyrkodel med kor och långhus som byggts till med torn i väster och korsarmar. De äldsta delarna är inte daterade men byggs troligen under 1100-talets slut eller 1200-talet. I den äldsta anläggningen kan också en absid och ett tvärrektangulärt västtorn, med samma bredd som långhuset, ha ingått. Kring 1300-talets början förlängs långhuset mot väster efter rasing av det förmodade västtornet. Västförlängningen var troligen redan från början tunnvalvd. Någon gång under 1300-talet tillkommer vapenhus utanför syd- och nordportalerna och väggarna förses med kalkmålningar. Eventuellt slås valv i kyrkan. Kring 1300-talets mitt skadas delar av kyrkan i en brand varvid triumfbågen och taklaget byggs om. Det nya taklaget anpassas till redan existerande valv eller kanske som en förberedelse för valvslagning. De befintliga valven tillkommer dock först kring 1400-talets mitt eller andra hälft och dessa dekoreras med ornamentala mönster. Valven och väggarna dekoreras återigen med kalkmålningar kring 1475- tidigt 1500-tal av den så kallade Helsingborgsmästaren som också utför målningar i Mariakyrkan i Helsingborg. Det nuvarande tornet byggs sannolikt under 1400-talet. I början av 1500-talet ersätts det norra vapenhuset med en korsarm, kanske med funktion som kapell till en början. Större delen av långhusets taklag byts ut kring 1525. Under 1500-talets andra hälft tillkommer troligen ett golv av glaserade tegelplattor med ros och liljemotiv. Golvtegel med detta utseende har påträffats vid grävningsarbeten inne i kyrkan. Under 1500 och 1600-talen verkar kyrkan främst varit föremål för mindre reparationer och komplettering av inredningen. År 1750 görs en ny ingång till kyrkan i tornets västfasad och 1752 rivs det södra vapenhuset och ersätts med en korsarm. Under 1774 görs omfattande reparationer på tornet till följd av ett blixtnedslag. Blixtnedslaget var så kraftigt att det även orsakat skador framme i koret. Tornets övre del byggs om och murförstärkning görs på tornets södra sida och senare också på koret. Kyrkan genomgår en större renovering 1831-32 då bl.a. nya stora fönsteröppningar tas upp till kyrkorummet, golvet läggs om och ny bänkinredning tillverkas.

Kyrkan erhåller sin nuvarande yttre gestaltning i samband med en större renovering 1911-1912. Ritningar upprättas av arkitekt Isak Gustaf Clason och renoveringen leds av domkyrkoarkitekten Theodor Wählin. Korsarmarna utvidgas mot öster och valv tillkommer i både de gamla och nya korsarmarsdelarna. Nytt tak av tegel läggs och trappgavlar muras på kyrkans gavelpartier. Äldre muröppningar återupptas, två gotiska fönster i tornets bottenvåning samt en dörröppning och ett fönster i norra korsarmsgaveln. Nya fönster sätts in i hela kyrkan. Invändigt rivs en orgelläktare i tornet och en ny orgel installeras i norra korsarmens nya tillbyggnad. I långhuset och koret tas medeltida kalkmålningar fram av konservatorerna Berg och Erlandsson från Lund. Altaret flyttas till långhusets östra sida och koret inreds till sakristia. Under långhusets östra del och södra korsarmen grävs en källare för kyrkans värmeanläggning.

Kalkstensgolv läggs också i hela kyrkan och ny bänkinredning tillkommer. Nästa inre renovering sker 1957-58 med Eiler Graebes som ansvarig arkitekt då bland annat snickerierna får sin nuvarande färgsättning. Under 1990-talet sker invändiga och utvändiga renoveringsarbeten under ledning av Forsberg och Wikerstål arkitekter AB 1993-94. Invändigt konserveras kalkmålningarna och murverksdokumentation utförs utvändigt.

Exteriör

Kyrkan är uppbyggd av fältsten med en del inslag av sandsten. Långhusets västförlängda del från 1300-talet har ett kraftigare murverk än dess romanska delar. Kanske var denna del försedd med tornpåbyggnad eller var det tjockare murverket en förberedelse för ett torn. Det nuvarande tornets nedre del består av fältsten medan dess övre del är murat av tegel i munkförband. De senaste tillbyggnaderna till korsarmarna är utförda av maskinslaget tegel med en del återanvänt, gammalt tegel. Kyrkans fasader är spritputsade och vitmålade. Strävpelare finns på koret samt på korsarmarna. Kyrkan har en sockel i form av ett skift frilagd kluven natursten. Listverk av tegel med olika utseende finns på koret, långhusets södra sida och på delar av korsarmarna. På norra korsarmens västra sida finns ett ursprungligt listverk av sågskift. Sågskift finns också på de nyare delarnas gavelsidor och södra korsarmen mot öster. Kyrkans gavelkrön har murade trappsteg. Murade blinderingar finns på tornets gavelsidor samt norra korsarmens gavlar och den östra korsarmsgaveln mot söder. Södra korsarmens västra gavel dekoreras av murankare formade till byggnadsåret 1752 och över dörren i samma gavelsida finns en minnestavla från byggnadsåret.

Tornet är smalare än långhuset och dess östra mur är uppbyggd ovanpå kyrkans västra gavel. På södra sidan har tornet, som är tillbyggt och förstärkt på denna sida, samma bredd som långhuset. Tornets västra sida är förstärkt med låga stödmurar som upptar i stort sett hela tornets bredd. I tornets södra sida finns ingången till tornets övre våningar med en högt sittande stickbågig dörröppning med en murad utvändig stentrappa. Tornets ursprungliga fönsteröppningar är högt sittande i första våningsplan och har spetsbågig form. I höjd med fönsterbanden finns ett skräkantat listverk av sten mot norr och väster. Nedtill i tornets norra fasad är bomlagshål synliga och ett antal järnankare finns i fasaden. Järnankare mot söder formar årtalet 1775. Två dubblerade spetsbågiga ljudöppningar med runda blinderingar finns i varje väderstreck.

Kyrkan har fem ingångar, en ingång i varje väderstreck och byggnadsdel samt en ingång i tornets södra sida till tornets övre våningar. Korsarmarnas ingångar och tornets västra ingång är stickbågiga med spetsbågig muromfattning. Dörrarna är panelklädda med dekorativa smidda järnbeslag. Ingången till koret utgörs av en rundbågig öppning med panelklädd, raksluten dörr och överljusfönster. Ingången i tornets södra sida är en enkel stickbågig öppning och en hög stentrappa som leder upp till dörren. Av kyrkans ursprungliga fönsteröppningar finns förutom tornets gotiska fönster en fönsteröppning bevarad ungefär mitt på norra korsarmens norra fasad. Öppningen är rundbågig med en spetsbågig muromfattning. Ett par romanska öppningar

Koret sett mot öster.

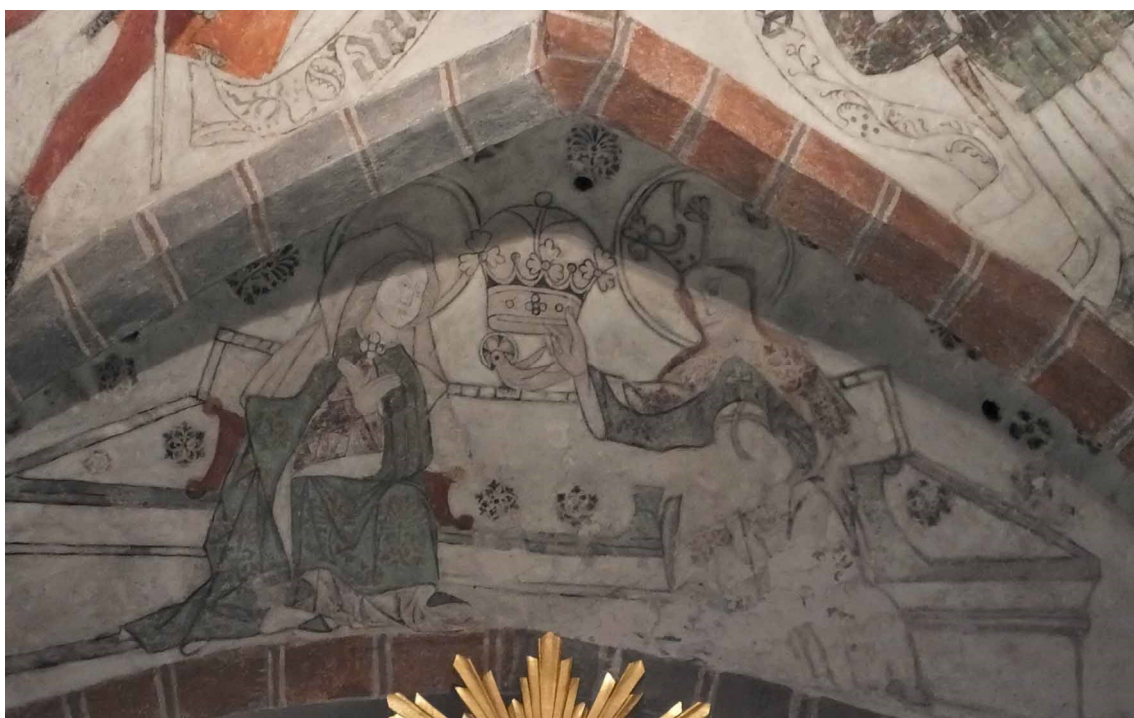
är delvis bevarade i långhusets långsidor. Dessa är inte längre synliga utvändigt utan enbart från kyrkorummet och vinden. I övrigt består kyrkans fönster av stora rundbågiga fönsteröppningar med gråmålade träfönster.

Interiör

Kyrkans interiör utgörs i stort sett av ett enda stort kyrkorum utan rumsindelningar trots att flera olika funktioner ryms inom detta. Breda valvbågar i långhusets sidomurar utgör öppningar mellan långhuset och korsarmarna. En viss rumslighet skapas genom bänkskärmar, valvbågar och valvpelare samt genom olika golvnivåer. Största delen av kyrkan upptas av bänkinredning, som finns bevarad i långhuset samt de västra korsarmdelarna. Nordöstra korsarmen upptas till största delen av orgeln och sydöstra korsarmen är inredd till kapell med altare och lösa stolar. Koret är beläget i långhusets östra valvtravé och golvnivån ligger ett par trappsteg högre än övriga kyrkorummet. Koret upptas av altare med altaruppsats, altarring och korbänkar vid norra och södra sidorna. Predikstolen står i nordvästra hörnet av koret där norra korsarmarnas västra delar skär långhuset. Intill predikstolen, i en bevarad del av långhusets medeltida norra mur syns den ena av kyrkans äldsta fönsteröppningar. I öppningen sitter ett blyspröjsat glas. I sakristian, det ursprungliga koret, är golvnivån betydligt lägre än i både kor- och långhusgolv. Altaret och altaruppsatsen bildar en avskärmning mellan sakristia och kor. En medeltida piscina finns bevarad i gamla korets norra mur.

Tornets bottenvåning är öppet mot kyrkorummet med undantag av dess västra del som är avdelat till vindfång genom en skärmvägg i trä. Denna är utförd i klassicerande stil med spegelfyllningar och tandsnittslstverk. Ovanpå skärmväggen sitter en vapensköld med Karl XI:s namnskiffer i skulpterat trä. Tornets gotiska fönsteröppningar har vida skrånande smygar utförda i flera mursprång. Delar av omfattningarna är utförda med profiltegel. Förutom vid västra ingången finns mindre vindfång även vid korsarmarnas ingångar. Kyrkan huvudsakliga ingång är numera genom norra korsarmens ingång som är närmast norra parkeringen. Norra ingången avskiljs genom en träinbyggnad i eklektisk stil med nygotiska och klassiserande drag. Överst på inbyggnaden finns ett skulpterat krön i form av treklöverliknande ornament. Det södra vindfånget utgörs av muröppningen med dörr mot kyrkorummet. I vindfånget finns också nedgång till pannrummet under korsarmen samt ett toalettutrymme.

Golven i kyrkan består av kalksten i kor och gångar medan trägolv ligger i bänkkvarteren. Kyrkans snickerier är målade i en grågrön nyans. Förutom bänkar är innerdörrar, vindfångsinbyggnader, orgel och nummertavlor målade i den gröna färgen. Väggar och valv är putsade och vitkalkade med kalkmålningar bevarade i de medeltida delarna. Tornet täcks av ett kryssvalv vilket kan vara samtida med tornet, omkring 1400-tal. Målningarna är från denna tid och består av enkla liljeornament, cirkclar, stjärnor och sicksackbårder samt valvribbor målade i rött och blått. Långhusets västra, förlängda del täcks av ett smalt tunnvalv. I norra mursidan nedanför tunnvalvet finns ett parti äldre puts frilagt med graffitti. Bland annat syns ett bomärke. Långhusets två valvtravéer och korvalvet utgörs av stjärnvalv slagna vid 1400-talets mitt eller

Jungfru Marie kröning i korets (egentligen långhuset) östra valvkappa.

andra hälft. Stjärnvalven är indelade i 12 kappor mellan ribbor kvadermålade i rött och blått. Sakristians valv, i det ursprungliga koret, består av ett stjärnvalv med 20 valvkappor. Målningarna på stjärnvalven tillkom strax efter 1475 eller möjligen tidigt 1500-tal och kan ha utförts av samma mästare som dekorerar valven i Mariakyrkan i Helsingborg. Donator till målningarna var Barbara Brahe på Krapperup. Under hennes tid utverkades avlat för kyrkans besökare vilket kan ha gett upphov till viss vallfart till kyrkan. Målningarna föreställer Jungfru Maria och Jesusbarnet, Marias kröning och olika helgon, däribland 8 kvinnliga helgon, de nordiska kungahelgonen och kyrkans skyddshelgon Sankt Andreas. Sakristians valv framställer olika gammaltestamentliga gestalter och Kristi törnekröning. Fragment av äldre målningar utförda under 1300-talet finns på kyrkans innerväggar. I triumfbågen finns också en kalkmålning från 1558 vilken Anne Krognos lät utföra till minnet av dottern Gisel. Innertak i korsarmarna utgörs av kryssvalv slagna 1911 utan valvribbor där valvkapporna istället möts i en spetsig vinkel, s.k. gratkryssvalv.

Tornets övre våningar består av ett oinrett lågt utrymme ovan valvet och klockvåningen. I klockvåningen finns klockbocken från 1700-talet. Från tornet nås också vindsutrymmena till kyrkans övriga delar. På vinden finns medeltida takstolsdelar bevarade. Taklaget till långhuset och dess västra förlängning består av en senmedeltida långstolskonstruktion av ek med långrem och kungsstolpar. Äldre återanvända delar finns också. Korets taklag är av fur och sentida. Även torntaklaget är sannolikt sentida. På vinden är också den andra av kyrkans romanska fönsteröppningar delvis synlig i långhusets södra mur.

Inredning och inventarier

Altare från 1912 av tegel med altarskiva och sockel av kalksten. I baksidan finns en lucka av järnsmide tillverkad av John Bergström 1912.

Altaruppsats av trä från 1911-12 bestående av en oljemålning från 1873 utfördes av Nils Månsson Mandelgren och en omfattning av förgyllt trä utförd i nyrenässansstil. Målningen och föreställer Jesus uppenbarar sig för lärjungarna. En äldre altaruppsats från 1732 utförd i barockstil står numera i södra korsarmen på ett altare från 1994. Den äldre altaruppsatsen föreställer nattvarden och träsnideret utfördes av Mattias Stenberg.

Altarrundel av grått trä med skurna balusterdockor i barockstil och knäfall av grått tyg.

Predikstol från 1623 med sexsidig korg utförd i polykrom renässansstil med bland annat Christian IV:s vapen. Predikstolstrappan omfattas av en antikiserande portal tillkommen 1911-12. Portalen kröns av ett överstycke med Nils och Eleonore Gyllenstiernas monogram. Över predikstolen finns en sexsidig baldakin utförd i renässansstil.

Dopfunten är en gåva från Krapperups gods från 1895. Funten är av ek och har profilerad fot, åttkantigt skaft och cuppa.

Bänkinredning från 1911-1912 bestående av öppna bänkar utförda i klassicerande stil med gavelstycken försedda med pilastrar och trekantsgavlar. Bänkinredningen är grönmålad.

Orgel byggd 1912 av E.A. Setterquist & Son, Örebro. Orgelverket är pneumatiskt 20 stämmor fördelade på två manualer och pedal.

Kyrkklockorna utgörs av en lillklocka i malm från 1750 och en storklocka i malm från 1556 omgjuten 1858.

Övrigt

I kyrkorummet finns förutom de sedvanliga fasta inventarier en hel del inventarier av kulturhistoriskt intresse som är betydelsefulla för kyrkans karaktär. I koret står en medeltida träskulptur från 1400-talet föreställande Maria med Jesusbarnet. Skulpturen kommer ursprungligen från Arilds kapell. Andra viktiga inventarier är de tre votivskeppen som hänger i långhus och korsarmar, några gravhällar i tornets bottenvåning och i södra korsarmen. Flera tavlor från 1700-talet finns däribland en minnestavla av häradsprosten Eric Sinius med familj och ett par porträtt föreställande Fredrik I och Karl XII. I alla delar av kyrkan hänger stora mässingskronor av olika ålder.

Kyrkogård

Kyrkogården äldsta del är belägen kring kyrkan. De första kända utvidgningarna av kyrkogården sker mot öster 1838 och 1869. Den tredje utvidgningen görs mot väster och sydväst 1912. Det nya området planläggs av den danske landskapsarkitekten Edvard Glaesel. Nästa utvidgning utförs 1960 efter ritningar av Per Friberg. Detta område är indelat i sex kvarter med stramt ordnade gravplatser i diagonala rader. Minneslund på det nya området invigs 1978 och öster om kyrkan finns en relativt nyanlagd askgravlund anordnad på en äldre gravplats. Kyrkogården är mycket välvårdad med många och tätt liggande gravplatser, bevarade gravräcken, stenramar och fina planteringar särskilt på den gamla kyrkogårdsdelen där gravplatserna ligger tätt och nära kyrkan med slingrande gångstråk. Längs yttermurarna mot söder och norr står en hel del äldre gravvårdar och järnkors uppställda. Många av gravstenarna på den gamla kyrkogården tillhör sjömän, kaptener och andra som på något sätt mist livet till havs. En av kyrkogårdens främsta minnesmärke är vården över kustvakten Emanuel Andersson som i svårt väder lyckades rädda 6 man från ett isflak 1942 genom att ensam ro ut och bärga männen i hög sjö. Emanuel Andersson frös själv ihjäl innan hjälpen nådde fram. En av de mer utmärkande gravstenarna är sjökapten Bengt Johnssons gravsten av röd granit huggen i nationalromantisk stil med dekor i relief i form av ett vikingaskepp i hög sjö. På kyrkogården är också den kända textilkonstnär Barbro Nilsson begravd.

Tiondeladan vid gamla kyrkogårdens södra gräns. Tiondeladans äldsta vänstra del har troligtvis haft funktion som stiglucka.

Byggnader på kyrkogården

I södra gränslinjen till gamla kyrkogårdens delen finns en byggnad vilken redan 1682 finns omnämnd som tiondeladan. Byggnaden är en våning hög och uppbyggd av kluven eller grovt huggen sten med gavelsidor, öppningar och listverk av tegel. Fasaderna är putsade och kalkvittade samt taket är ett sadeltak av tegel. Den västra delen är den äldsta och har förmodligen fungerat som stiglucka. Denna del har en bred inkörsport med breda rundbågiga valvöppningar. Portgången är öppen tillnock invändigt och längs östra sidan finns en murad bänk. Sannolikt har portgången varit försedd med ett loft eller övre våning ursprungligen och kanske använts för lagring av tiondet. I södra fasaden väster om porten finns en murnisch vilken tolkas som ursprunglig. Murnischer av detta slag är också vanliga i stigluckor men då oftast i själva portgången. Öster om portbyggnaden finns ett kvadratisk rum, tiondeboden, vilken tros vara en senare byggnadsdel. År 1866 byggdes det Gyllenstiernska gravkoret vid tiondebodens östra sida av Krapperups dåvarande ägare. År 1918 byggdes en ny nedgång till gravvalvet och en förhall mot gamla kyrkogården. En kraftig plåtbeslagen port leder in till gravkoret från söder och på norra sidan finns en smalare rundbågig dörröppning. Gravkoret är ännu i privat ägo.

Ett gravkapell byggdes 1938 öster om den gamla kyrkogårdens södra begränsningslinje. Kapellet ritades av domkyrkoarkitekt Theodor Wählin och är en putsad vitmålad byggnad på hög sockel med sadeltak av tegel och spetsbågiga fönster- och dörröppningar. 1980 byggdes en ny personalbyggnad samt byggnader för förråd och maskiner öster om begravningskapellet.

Byggnaderna utgörs av låga längor, putsade och vitmålade med sadeltak av rött tegel som bildar en U-form med innergård öppen mot väster.

Karaktärisering

Brunnby kyrka är en komplex byggnad vars byggnadshistoria enbart delvis är utredd. Tack vare undersökning av takstolar och genom dendrokronologisk provtagning har man viss kunskap om ombyggnader utförda under medeltiden. Sammanhanget kring kyrkans uppbyggnad och de förändringar som sker under den medeltida perioden är däremot oklara. Närheten till Görse källa, kanske en förhistorisk kultplats, innebär en intressant koppling till den medeltida kyrkan och byns etablering. Ett eventuellt tidigt västtorn tillhör en annan intressant fas i kyrkans historia som vanligtvis brukar kopplas till ett profant eller kyrkligt maktinflytande kanske i form av en huvudgård. Västtorn från denna period är relativt ovanliga i Luggude kontrakt där de flesta torn antas ha tillkommit på 1400-talet. En annan tanke är att kyrkans tidiga västförlängning har haft en liturgisk funktion eller kanske har det fungerat som kapell för sjöfarare eller privat bruk. Den senare delen av medeltiden representeras genom valven, det nuvarande tornet med dess spetsbågiga fönsteröppningar, torngavlarnas blinderingar och norra korsarmens öppningar. Under 1400-talet slut och 1500-talet är det Krapperup som utövar sitt inflytande och bidrar till kyrkans försköning, ett inflytande som lever kvar ända in i modern tid. Vid Theodor Wählin's renovering vid 1900-talets början fick kyrkan sitt nuvarande utseende.

Interiören är mycket vacker där framför allt stjärnvalven och målningarna bildar en karaktärsfull inramning till snickerierna i gröna toner. Kyrkans kalkmålningar är mycket välbevarade, av hög kvalitet och företräder ett ovanligt program då de huvudsakligen föreställer olika helgonfigurer och inte scener. Målningarnas donator var Barbara Brahe på Krapperup, en betydelsefull person under sin tid och Skånes största jordägare. Sannolikt var det även hon som valde valvens motiv. Under hennes tid utverkades avlat för kyrkans besökare vilket kan ha gett upphov till viss vallfart till kyrkan. Kanske var Barbara Brahe också byggherre till den norra korsarmen som då kan ha fungerat som ett kapell. Kopplingarna till Krapperup finns också genom olika inventarier som donerats av från godset. Bland träskulpturen har framför allt Mariaskulpturen höga kulturhistoriska värden men övrig inredning är betydelsefull för kyrkans helhet och karaktär. Altarmålningen är utförd av en konstnär från trakten, Nils Månsson Mandelgren, som var en duktig konstnär även om han kanske mest är känd för sin folklivsforskning. Kyrkans Setterquistorgel är en ovanlig orgel av hög kvalitet och ännu i spelbart skick. Inne i kyrkan är också västförlängningen med tunnvalvet, tornets gotiska fönster, den romanska fönsteröppningen viktiga för kyrkans kulturhistoriska värden. Kyrkans korsform är bevarad genom bänkarnas möblering i både långhus och korsarmar vilket är viktigt för kyrkans karaktär som korskyrka.

För många är Brunnby känt från den populära teveserien *Kullamannen* där en av scenerna spelades in i kyrkan och i kyrktornet. Både kyrkan och kyrkogården är mycket välbesökt

framför allt under sommarsäsongen då Kullahalvön är en attraktiv semesterort. Kyrkogården har en mycket rikt gravvårdskultur med många välbevarade gravvårdar och en omväxlande växtlighet. Kyrkogårdens olika delar utgör tydligt urskiljbara tidskikt, var för sig representativa för sin tid. Många av gravvårdarna har höga personhistorisk och pedagogiska värden då de berättar om det hårda livet på Kullen med starka kopplingar till sjöfart och fiske. Kyrkans stiglucka/tiondelada har mycket höga värden då den är en av få bevarade stigluckor/tiondelador i Skåne.

Kyrkobyggnaden med dess rika exteriöra uttryck och den imponerande interiören bildar tillsammans med den yttre kyrkomiljön, kyrkogården och dess byggnader en unik plats med mycket höga kulturhistoriska värden.

Rekommendationer

- Brunnby kyrkogård är mycket välvårdad och välbevarad och framför allt de äldre delarna är anläggningar, strukturer och växtlighet viktiga att bevara. Gravplatser i denna del bör inte läggas igen och grässås. Planläggningarna är viktiga att bevara i av de nyare delarna.
- Stigluckan och tiondeladan har mycket höga byggnadshistoriska värden och bör vårdas och bevaras.
- Kyrkans kalkmålningar är viktiga för kyrkorummets karaktär liksom bänkinredning och övrig inredning.
- Kyrkans murverk och taklag är viktiga att bevara då de berättar kyrkans byggnadshistoria.
- Vid undersökningar i kyrkans närhet eller markarbeten bör man vara uppmärksam på arkeologiska lämningar som bland annat kan ha ett nära samband med kyrkans tillkomsthistoria.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt Kulturminneslagen 4 kap. Kyrkan och kyrkotomten ligger inom registrerad fornlämning 277:1 Brunnby socken. Fornlämningen avser den gamla bytomten och skyddas enligt 2 kap. kulturminneslagen.

Källor

Vård- och underhållsplan för Brunnby kyrka, Caroline Ranby, Wikerstål arkitekter 2005.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Kyrkor och herravälde, från kristnade till sockenbildning i Skåne, Mats Anglert 1995.

Kullahalvön, mellan istid och kommunreformer, del 2 av Höganäs historia, red. Henrik Ranby 2013.

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2015-03-13, 2015-03-25

Fältinventering: Kerstin Börjesson

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning: Författare, efter samråd med referensgrupp utsedd av Lunds stift

Rapportsammanställning och foto: Kerstin Börjesson

Granskning: Petter Jansson, Regionmuseet Kristianstad.

Färdigställd: 2015-10-05

